

ТЕКСТУАЛЬНИЙ АНАЛІЗ «ВАВИЛОНСЬКОЇ БІБЛІОТЕКИ» ХОСЕ ЛУЇСА БОРХЕСА»

Висоцька Р.Р., Полович І.Й.

Національний університет «Львівська політехніка»

На початку ХХІ століття найскладнішою видається література постмодерну, найголовнішою ознакою якої є її гіперрецептивність – яскраво виражена схильність до сприйняття будь-яких фактів із творів світової літератури, різних елементів їхньої форми або змісту: сюжетів, мотивів, образів, концепцій, жанрів.

Знаковим для постмодернізму є образ Бібліотеки у творчості видатного аргентинського письменника (бібліотекаря) Хорхе Луїса Борхеса. Варто зазначити, що усі оповідання прозаїка об'єднані тим, що спрямовані на пізнання світобудови та лабіринтів людської душі, на дослідження колосальних здібностей нашого інтелекту. *«Всесвіт, дехто називає його Бібліотекою, складається з величезної, а можливо й безмежної кількості шестигранних галерей, з широким вентиляційним шахт, і з кожного шестигранника видно два верхніх і два нижніх поверхи, і так – до безкінечності...»*

Варто почати з того, що в творчості такого відомого письменника, величезного інтелектуала, який з самого дитинства відчував величезну любов до книги, і зумів пронести цю пристрасть крізь всю свою творчу діяльність та людини, яка значну частину свого життя пропрацювала в цьому світі геніальних та неповторних думок та суджень, своєрідних образів, яка просто-на-просто жила цим світом мудрих та величних книг, видається цілком правильним, побачити таку асоціацію: величезна Бібліотека – це і є наш світ, зі своїми правилами та законами. Адже він писав: «Ми живемо лише тоді, коли пишемо та читаємо». Адже справді, тільки тоді в людини заново народжується бажання до життя, коли вона збагачується надзвичайною силою думки справжніх книг. Для Борхеса, «Вавилонська Бібліотека» - образ Вселеної, безкінечної та незбагненої, в якій бібліотекар шукає ту єдину книгу, яка містить суть і короткий зміст всіх інших книг.

В даному оповіданні простежується цікаве використання символів, різноманітних образів, багатозначність метафор, принцип гри з часом та безкінечністю, метафоричність мови, багатство асоціацій, а також подана автором специфічна інтерпретація уже добре відомих речей.

Як правило, в постмодерністичному творі автором використовується певна маска, автор ховається за якимось із своїх персонажів, так і в нашому випадку, в оповіданні ми маємо образ сліпого бібліотекаря Хорхе, хранителя Бібліотеки, прототипом якого

став сам Борхес. Також однією з основних рис постмодернізму є погляд до архаїки, міфу. І в своєму оповіданні автор запозичує образ Вавилону(архетипний образ), образ релігійного міста з біблійної міфології, який являється одним з найбільш згадуваних в області літературі і не тільки. Головним об'єктом постмодернізму є текст. Борхес концентрує всю увагу читача на глибинному змісті тексту, що дозволяє йому по-різному тлумачити текст як такий. Автор звертає увагу читача на абстрактних поняттях, символах, образах, мова іде про усі ці шестигранники, кількість знаків для письма тощо. Ще одну рису постмодернізму таку як інтертекстуальність Борхес використовує в своєму оповіданні та й в цілому в своїй творчості. Оскільки він вважає, що Бібліотека - це наш Всесвіт, і таким чином подає історію творення цього світу, усі його таємниці та особливості. Крізь призму образу Бібліотеки він розглядає історію людства, його культури.

Спробуємо охарактеризувати образно-символічну структуру даного оповідання. Є доволі знаковим в цьому творі образ Вавилону запозичений з давньої релігійної міфології. Навіть Геродот пишучи свою працю про Вавилон, починав саме з таких рядків: *«Збудований Вавилон так. Лежить на широкій рівнині, утворюючи форму чотирикутника, кожна сторона якого має 120 стадій довжини»*. Так само ми бачимо і Борхес починає опис своєї Бібліотеки, подаючи її геометричну форму та висоту поверхів.

Саме символ Вавилонської вежі відомий в історії як символ безкінечності,(адже саме за легендою ми знаємо, що скільки б тоді не будували жителі цю вежу, до Бога їм би все одно не дістатися) допоміг Борхесу показати оту нескінченність Бібліотеки Всесвіту. Вавилонська вежа з її множинністю поверхів, численною кількістю різних мов, асоціюється з Бібліотекою, де зберігається сила – силена книг, книг на різноманітних мовах, представників різних культур, різних епох та народів.

Він писав, що Бібліотека – це щось на зразок магічного кабінету. Там зачаровані найкращі душі людства, але вони чекають нашого слова, щоб вийти з німоти [1].

Універсальна Бібліотека у Борхеса співставлена з образом Всесвіту і відповідає його центральній частині, звідки, ми отримуємо промені світла і знань. На думку автора, Бібліотека є не просто місцем зберігання книг, а й місцем зустрічі читача і книги, способом різноманітної класифікації знань, осередком культурних традицій минулого і сьогодення.

Також автор ототожнює «ідею Бібліотеки» з ідеєю безкінечності книги (ще один символічний образ), як своєрідного величезного простору, в якому існують свої філософські думки, обряди, символи.

Бібліотека постає в описанні Борхеса як вічний будинок знань, вона безкінечна як і в просторовій протяжності своїх галерей, так і в невизначеній кількості книг, які містять *«докладну історію майбутнього, автобіографії архангелів, тисячі каталогів»*. Як і концепція "всесвітньої бібліотеки", образ книги знаковий у творчості Борхеса. Саме у своїй новелі "Книга Піску" він розкриває ідею безкінечної книги, про що свідчить сама назва твору - книга - вічна, так само, як і пісок, вона немає ні початку, ні кінця. Призначення книги, за Борхесом, в її інтерпретуванні, що стимулює роздуми читача, та сприяє кращому запам'ятовуванню: «книга прочитується, аби її запам'ятати» і при кожному новому прочитанні вона інша, по-новому сприймається читачем, залежно від набутого ним досвіду, віку, діяльності.. Одним з найвизначніших творів постмодернізму являється твір У. Еко «Ім'я троянди», саме з цього твору Борхес запозичує образно-знакову модель Бібліотеки Всесвіту, і вимальовує з неї образ лабіринту, вхід до якого заборонений стороннім. Автор до дрібниць змальовує вид Бібліотеки, її облаштування, говорячи про наявність галерей, вікон, вентиляційних шахт, вказуючи точну кількість полиць в галереях та їх висоту. В оповіданнях Борхеса ми часто спостерігаємо використання образу Вавилону («Царівна Вавилонська», «Лотерея у Вавилоні»), де Борхес на свій манер подає іншу інтерпретацію стародавнього релігійного міфу. В людини, яка читає це оповідання про Бібліотеку може виникнути декілька точок зору стосовно головного «персонажа» розповіді. Дехто подумає про просту Бібліотеку в якій знаходиться маса цінних книг, про безперервні відвідування читачів, які прагнуть почерпнути з них корисні для себе знання, а в когось будуть більш глобальні асоціації. Основний закон Бібліотеки - це те, що в ній немає двох однакових книг, кожна книга по-своєму особлива, тобто. Бібліотека - це наш навколишній світ з усіма його особливостями та проблемами, книги, які там знаходяться – це ми, люди, які живуть на планеті, кожен – особистість, з думками та помислами не схожими на інших. Власне створити таке множинне бачення на один твір і було задачею автора. Механізм галереї незмінний: двадцять полиць, по п'ять довгих стелажів на кожній стіні, висота яких дорівнює висоті поверха, а дзеркала наводять на людей таку думку, що Бібліотека не безкінечна, а автор вважає, що саме «гладкі поверхності» виражають оту нескінченність. Борхес також дає «класичне визначення» Бібліотеки, пишучи, що Бібліотека - це куля, точний центр якої знаходиться в одному із шестигранників, а її поверхня - недосяжна, такий своєрідний божественний світ, оснащений вишуканими полицями, нескінченними сходами, може бути тільки творінням Бога. Також наводиться поняття походження

Бібліотеки та власне унікальної природи усіх книг, виведене за допомогою двадцяти п'яти знаків. Усі книги якими би різними вони не були, складаються з одних і тих самих елементів. В творі також присутня ідея таємниці. Так само як таємниця походження світу, так і питання походження Бібліотеки хвилювало науковців. Знати таємницю створення Бібліотеки - це значить розкрити таємницю походження світу. Але ні на одне з цих одвічних питань ми, прості люди відповіді ніколи не отримуємо [2].

На думку автора, «*навіть якщо колись і загине людський рід , то Бібліотека збережеться, така безкінечна, абсолютно неперушна, таємнича, наповнена дорогоцінними томами*» ...і можливо колись комусь вдасться зрозуміти цю ідею Всесвітньої Бібліотеки, так як її бачив видатний Борхес.

1. *История зарубежной литературы конца XIX века - начала XXвека. Курс лекций / Под ред. М.Е.Елизаровой и Н.П. Михальской. - М., 1970.* 2. *Історія зарубіжної літератури XX століття. Помазан І.О.Нар. укр. акад. – Х. : Вид-во НУА, 2010. – 256 с.*

СТРУКТУРА ТА СЕМАНТИКА КОНЦЕПТУ *VIRTUS*

Полович І. Й., Висоцька Р. Р.

Національний університет «Львівська політехніка»

У системі уявлень і знань про світ значне місце посідають етичні концепти. Моральні категорії, що лежать в їх основі, будучи універсальним за своєю природою, детермінуються в культурно-історичних рамках, визначеної національної традиції, яка визначає способи формування концептів в мові. Базисні концепти, які репрезентуються іменниками з абстрактною семантикою, активно досліджуються в сучасному мовознавстві на матеріалі різних мов. До числа подібних слів ми можемо віднести і предмет нашого зацікавлення іменник *virtus*. Концепт *virtus* був об'єктом дослідження як і багатьох середньовічних мислителів так і сучасних провідних вчених. Зокрема, дане поняття у своїх працях висвітлювали Ж. О. Ламетрі, Д. Дідро, Б. Бауер, Ф. Зелінский, П. Краснов, А. Столяров. Проте, ці дослідження були радше філософського чи історіографічного аніж лінгвістичного характеру. *Метою* ж даної розвідки є семантичний аналіз даного концепту. Вивчення етичних концептів створених видатними філософами, мислителями, письменниками